

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö kolmesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia

Lausunnonantajan lausunto

Valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää lähettämästänne lausuntopyynnöstä. VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä vajaa 70 jäsenyhteisöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenyhteisöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle. Vaikuttamistoiminnan ja kehittämistoiminnan lisäksi VALLI:ssa toimintoina ovat Ikäteknologiakeskus, Etsivän vanhustyön verkostokeskus sekä Vanhustyön Trainee-ohjelma nuorille.

VALLI ry toteaa, että

Sosiaali- ja terveysministeriön muistiossa (4.4.2022) ei viitata ollenkaan ikääntyneisiin omana erityisryhmänään ja ikääntymisestä johtuviin erityistarpeisiin. Ikääntyessä asioiden hoitaminen muodostuu usein haasteellisemmaksi aistien ikääntymismuutosten ja kognitiivisten toimintojen hidastumisen kautta. Lisäksi erilaiset ikääntyneillä tyypilliset sairaudet, esimerkiksi muistisairauden aiheuttavat erityistarpeet palveluiden esteettömyydelle korostuvat. Näitä vaikutuksia ei kuitenkaan luokitella vammaksi eikä siis huomioida erikseen missään osassa tätä esitystä tai muutakaan lainsäädäntöä.

On tärkeää, että kaikessa selkeästi ikäihmisiä koskevassa lainvalmistelussa huomioidaan ikääntyneiden tarpeet ja toteutetaan ikävaikutusten arviointi ja lain vaikutus ikääntyneiden elämään. Lainsäädännössä pitää myös pyrkiä välttämään suhteellisten käsitteiden käyttöä tai niitä pitäisi pyrkiä konkretisoimaan soveltamisen helpottamiseksi. Usein ikääntyessä ihminen haurastuu ilman, että kyseessä on mikään erityinen sairaus tai vaje, jolloin kyseessä ei ole pelkästään vammaisuutta

kuvaavat ja vammaisuuden perusteella määriteltävät toimintakykyrajoitteet. Hauraus tuo mukanaan vastaavia rajoitteita ilman varsinaista vammaisuutta. Tämä tulisi erikseen huomioida lainsäädännössä.

VALLI ry haluaa kiinnittää huomioita siihen, että ikääntyneenä vammautuneen tai ikääntymiseen liittyvän haurauden aiheuttamien toimintarajoitusten takia yhdenvertaisuus ei toteudu, jos toimintarajoitteen katsotaan johtuvan ikääntymisestä. Olipa vammautumisen syy ja mekanismi mikä tahansa, ja tapahtuipa vammautuminen minkä ikäisenä tahansa, toimintarajoitteisen henkilön palvelut pitää pystyä turvaamaan.

Seuraavat kohdat kaipaavat mielestämme erityistä huomioimista:

2 § Tiedonantovaatimukset kohtaan 1. tulee lisätä maininta mahdollisuudesta käyttää ja saada tietoa samanaikaisesti useamman kuin yhden aistikanavan kautta

3 § Tuotteen käyttöliittymä ja toiminnallisuus kohtaan 1. tulee vastaavasti lisätä maininta mahdollisuudesta saada tietoa useamman kuin yhden aistikanavan kautta.

4 § Itsepalvelupäätteet

Itsepalvelupäätteiden sijoittelussa, opasteissa ja valaistuksessa tulisi huomioida seuraavat seikat:

- Itsepalvelupäätteiden sijaintien tiloissa tulisi olla helposti löydettävissä ja päätteelle tulisi olla hyvät moniaistisesti vastaanotettavat opasteet. Lisäksi sijoittelussa tulisi huomioida ikääntyneen käyttäjän käytön turvallisuus; laitteet tulee sijoitella siten, että niiden luokse meneminen tuntuu turvalliselta ja niitä uskalletaan käyttää levottomammassakin ympäristössä.

- Sijainnin ja laitteen toiminnallisuus tulisi olla sellainen, että se mahdollistaa tietosuojan mukaisen käytön riippumatta käyttäjän henkilökohtaisista ominaisuuksista ja/tai digitaalisten laitteiden käyttötaidoista

- Valaistuksen tulisi olla hyvä ja huomioitava valaistuksen toteutuksessa häikäisyneosto

4 § Itsepalvelupäätteet kohtaan 2. tulee lisätä maininta moniaistisesta mahdollisuudesta saada ilmoitukset samanaikaisesti useamman kuin yhden aistikanavan kautta, kun käyttäjältä edellytetään oikea-aikaista vastausta

9 § Lisävaatimukset tuotteiden pakkauksille ja ohjeille kohtiin 1. ja 5., tulee lisätä maininta moniaistisesta mahdollisuudesta. Lisäksi ohjeen tulee olla helposti löydettävissä riippumatta käyttäjän henkilökohtaisista ominaisuuksista ja/tai kyvystä käyttää digitaalista sisältöä. Ohjeiden

tulee olla saatavilla tarvittaessa samanaikaisesti useamman kuin yhden aistikanavan kautta sekä myös ei-digitaalisessa muodossa.

Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista erälle digitaalisille palveluille

VALLI ry:lla ei ole lausuttavaa tästä.

Valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille

VALLI ry:lla ei ole lausuttavaa tästä.

Vapaavuori Sari
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry